

Ikt.szám HMT /

Jóváhagyta:

BELSŐ JELENTÉS

Szövetkezetekkel Közbirtokosságokkal való együttműködés

Készítette

Ellenőrizte:

Ezt a jelentést Hargita Megye Fejlesztési Ügynöksége készítette.

Tartalomjegyzék

1. Téma	3
2. Helyzetjelentés	4
3. Következtetések	7
4. Javaslatok	8
5. Melléletek	10

1. Téma

A Hargita Megye Fejlesztési Ügynökség keretein belül működő „Erdészeti tanácsadás, tájékoztatás és technikai segítségnyújtás” megnevezésű program célja az érdeklődő személyek tájékoztatása, javaslatok kidolgozása a jogszabályok módosítására, az erdészeti problémák azonosítása és az erdők fenntartható kezelésének előmozdítása, valamint a Hargita erdőinek védelme és kihasználása. Fontos kiemelni, hogy a szervezetekkel és a közbirtokosságokkal való információáramlás és együttműködés is kulcsfontosságú ezen célok elérésében. A civil társadalom és az erdészeti szakemberek, erdészek és faipari szektor közötti víziók közötti különbség csökkentése szintén fontos cél, amihez az információáramlás és párbeszéd megteremtése elengedhetetlen. Nagyon fontos továbbá a közbirtokosságok jogi státuszának meghatározása, hosszú távú fenntarthatósági vízió kidolgozása az ottani ingatlanok pénzügyi szempontú fenntarthatóságára vonatkozóan, valamint a helyi alapanyagok rendszeres ellátása a fafeldolgozó iparnak. Másodlagos fontosságú a civil társadalom tudatosságának növelése az erdők fenntartható gazdálkodásának szükségességéről, amihez hatékony kommunikációra és információáramlásra van szükség. A program célja a természeti erőforrások fenntartható kezelésében jártas szakemberek összehívása és valós idejű segítségnyújtás nyújtása a faállományt birtokló széles körű társadalomnak, miközben a szervezetek és közbirtokosságok aktív részvételét is biztosítja a folyamatokban. A program célja emellett a helyi közösségek és az erdőgazdálkodók közötti partnerség erősítése, hogy az erdők kezelése ne csupán a szakemberek, hanem a helyi lakosok érdekeit is szolgálja. A szervezetek és közbirtokosságok aktív részvétele lehetővé teszi az erdőgazdálkodási döntések szélesebb körű és demokratikusabb meghozatalát. Fontos, hogy az információáramlás és együttműködés révén a helyi közösségek jobban megértsék az erdőgazdálkodás folyamatait és döntéseikkel aktívan részt vegyenek azokban. A program további célja a fenntartható erdőgazdálkodási gyakorlatok terjesztése és elterjesztése a Hargita megyei erdőkben. Az erdőgazdálkodók és a helyi közösségek közötti párbeszéd és együttműködés elősegítése segíthet az erdők hosszú távú megőrzésében és fenntartható használatában. A program keretében szervezett események és workshopok lehetőséget teremtenek az információcserére és a legjobb gyakorlatok megosztására.

A szövetkezetek és közbirtokosságok bevonása a programba lehetőséget ad arra, hogy a helyi szinten keletkező problémákra gyors és hatékony megoldásokat találjanak.

A program által összehívott szakemberek és érdekeltek közös munkája eredményeként hozzájárulhatunk a Hargita megye erdeinek hosszú távú fenntarthatóságához és védelméhez.

2. Helyzetjelentés

A megyében elérhető megújuló erőforrások ismerete elengedhetetlen annak felméréséhez, hogy mennyire képesek betölteni szerepüket különböző területeken, például klímatermelési szolgáltatások, nyersanyagforrások, valamint szociális szolgáltatások, mint az ökoturizmus és a rekreáció terén. Az utóbbi évtizedek erőforrásainak dinamikájának ismerete nélkül nehéz lenne becsülni a jövőbeli potenciált. Az ilyen információkra támaszkodva a program keretében tevékenykedő szakértők stratégiai irányokat és iránymutatásokat dolgozhatnak ki, hogy specifikus célok felé haladjanak. Ez segíthet a jelenlegi erdőgazdálkodásban dolgozó szakembereknek olyan intézkedések bevezetésében, amelyek maximalizálják az erdők klímaváltozással szembeni ellenálló képességét és fenntartják a biomassza termelési potenciálját és klímatermelési szolgáltatásokat. Az intézkedések biztosítják az erdőgazdaságok stabilitását és nyersanyagok folyamatos szolgáltatását az iparnak. A rendezvények célja az érdekeltek és a közönség tájékoztatása, kezdve az erdőtulajdonosoktól és erdőgazdálkodóktól, egészen az iskolásokig és a civil szervezetekig. A program folytatása indokolt, tekintettel arra, hogy az erdők jelentős területet foglalnak el a Hargita megyében. Fontos azonban megjegyezni a probléma komplexitását, amely magában foglalja és befolyásolja a medvepopuláció dinamikáját és az ember-medve együttélést. Ugyanakkor kiemelkedő fontosságú a környezettudatosság és fenntarthatóság nevelése a jövő generációiban. Ennek jegyében elindítottuk a csemeteültetési programot 2021-ben, amely évről évre egyre több diák részvételével zajlik. 2024-ben például már 650 diák vett részt az ültetési sorozatunkban a megye különböző régióiban, mint például Gyergyó, Csík és Udvarhelyszék.

Az erdőgazdálkodással és fenntarthatósággal kapcsolatos oktatási programok és workshopok szervezése is kulcsfontosságú a jövő generációinak tudatosságának növelése érdekében. Ezek az események lehetőséget biztosítanak arra, hogy a diákok és a fiatalok jobban megismerjék az erdők szerepét és fontosságát a környezetünk és az életminőségünk

szempontjából. Ezen események során a fiatalok megismerkedhettek az erdőgazdálkodás fogalmával, ugyancsak megismerkedhettek a fenntartható vadgazdálkodással is. Annak fényében, hogy hiteles és megbízható információkat kaphassanak a diákok szakemberek bevonásával tudtuk ezt biztosítani. Emellett az erdők és természeti kincsek védelmére irányuló közösségi kezdeményezések támogatása is kiemelt fontosságú. A helyi közösségek és civil szervezetek aktív részvétele az ilyen kezdeményezésekben hozzájárulhat az erdők hosszú távú megőrzéséhez és fenntartható használatához. Végül, az ilyen programok és kezdeményezések összehangolása és folytatása hozzájárulhat a Hargita megye természeti környezetének és erőforrásainak védelméhez és fenntartható gazdálkodásához hosszú távon.

Fontosnak tartjuk a rendszeres információáramlást a közösségek felé, melynek keretében az erdőtulajdonosok rendszeres tájékoztatást kapnak nemcsak a helyi kezdeményezésekről és lehetőségekről, hanem a pályázati lehetőségekről és nemzeti programokról is. Évente megrendezett nagy erdészeti konferenciánkon részletesen ismertetjük az erdőtulajdonosokkal az aktuális fejlesztéseket és kezdeményezéseket a romániai erdőgazdálkodás területén, miközben az Európai Unió által megfogalmazott erdőgazdálkodási irányelveket is közvetítjük nekik, hogy mindenki naprakész legyen a legfontosabb változásokkal kapcsolatban, amelyről bővebben alábbiakban lehet olvasni.

Ezenkívül 2021-ben két jelentős kutatás is zajlott. Az első kutatás során részletes helyzetfelmérést végeztünk a Hargita megyei erdők tulajdonosi szerkezetéről és korosztályi eloszlásáról, elemzést készítve a fafajok összetételéről és más releváns tényezőkről. Ezen eredmények alapján megállapítható, hogy a Hargita megyei erdőalap közel felét (49,73%) a közbirtokosságok birtokolják, ezért kiemelten fontos a Hargita Megye Tanácsa és a közbirtokosságok közötti szoros együttműködés. A második kutatás fókuszában pedig a közbirtokosságok helyzetének felmérése állt, több mint száz közbirtokosság részvételével. A kutatás során többkérdéses kérdőívek segítségével mértük fel a közbirtokosságok helyzetét, beleértve a faanyag értékesítési módját, az erdei melléktermékekből származó bevételi lehetőségeket, az erdeiszaporító anyagok termelési mennyiségét és a területvisszaszolgáltatási problémákat is. Ezek a kutatások összességében lehetővé teszik számunkra, hogy még jobban megértsük és hatékonyan kezeljük a megyei erdőgazdálkodás kihívásait és lehetőségeit.

A kutatások eredményei alapján a következő megállapításokra jutottunk:

➤ Hargita megye nemzeti erdőalapjának növekedése számszerű bizonyítékkal alátámasztást nyert. 1990-ben az erdőalap területe 231,100 hektár volt, míg 2021-ben ez a szám már 264,100 hektárra nőtt. Az erdőalap korosztály szerinti felosztásának megismerése után megállapítható, hogy a gazdasági szempontból kiemelkedő fontosságú IV., V., és VI. korosztályok több mint 45%-át teszik ki az erdőalap teljes területének. Ennek jelentősége különösen a megye gazdasági életében mutatkozik meg, mivel ezen korosztályokba tartozó faállomány szolgáltatja a legnagyobb bevételt és a legjobb minőségű faanyagot.

➤ A kutatások során kiderült, hogy a közbirtokosságok rendelkeznek olyan legelő és erdő területtel, melyek a szomszédos megyékhez tartoznak. Összesen 17,601 hektárnyi terület tartozik ebbe a kategóriába, melybe mind legelő, mind erdő területek beletartoznak. Kiemelendő, hogy a legtöbb szomszédos megyéhez tartozó erdő és legelő terület Bákó megyéhez tartozik, 9588 hektár erdő és 1327 hektár legelő területtel. Ezek az adatok fontosak, mivel sok terület visszaszolgáltatási problémát okoznak, különösen mivel a szomszédos megyék közigazgatási szervei nem minden esetben működnek együtt az erdőtulajdonosokkal.

➤ A faanyag értékesítési módjának jelentős szerepe van egy közösség gazdasági növekedésében mivel, ha a faanyagot helyben, a helyi közösségekben dolgozzák fel, akkor nagyobb bevételre tehetnek szert a közösség tagjai, ami új munkahelyek létrehozását is elősegítheti. A kutatás során megállapítást nyert, hogy a közbirtokosságok 57%-a a faanyagot lábon értékesíti. Ez a megközelítés népszerű az erdőtulajdonosok körében, mivel minimális költséggel maximalizálható a bevétel. Azonban ez a módszer sebezhetővé teszi az erdőtulajdonosokat a faanyagpiac mozgásainak a veszélyeivel szemben. Erre példa volt a 2020-as év, amikor a széldöntés következtében keletkezett faanyagot az erdőtulajdonosok alacsony áron kénytelenek voltak értékesíteni.

Székely Zöldokos tv-műsor sikeres indulásának dátuma 2022, amelyből több mint 30 adás lett leforgatva.

2023-ban sikeresen megszerveztük az első Erdőgazdálkodók és Erdőtulajdonosok konferenciáját, ahol első kézből tudtuk informálni az erdőtulajdonosokat a PNRR erdőszítési és újra erdőszítési támogatási lehetőségeiről. Minisztériumi képviselő tudta informálni az erdőtulajdonosokat. Ennek és a gyors reakciónak köszönhetően a Hargita megyei erdőtulajdonosok tudtak az ország zászlóvivői az újra erdőszítési támogatások megszerzésében, ami több mint 2 millió euró-s beruházást jelentett a közbirtokosságoknak.

Sikeresen szervezésnek köszönhetően a második Erdőgazdálkodók és Erdőtulajdonosok Konferenciája is fontos információkkal tudtuk ellátni az erdőtulajdonosokat, ahol kül- és belföldi szakemberek is megoszthatták tudásukat a több mint 200 erdőtulajdonos és erdőgazdálkodóval. Ugyan ezen konferencián sikerült tisztázni és szinté elsőkézből tudtunk információkat nyújtani az önkéntes karbonkvóta tőzsdéről és ugyanakkor felhívtuk a figyelmet, hogy fontos a jó tájékoztatás mert vannak olyan vállalatok, amelyek nem informálják az erdőtulajdonosokat az esetleges buktatókról.

3. Következtetések

A program végrehajtása során rendszeres nagy erdőszeti konferenciák szervezése is kiemelkedő fontosságú. Ezek a konferenciák lehetőséget biztosítanak az erdőtulajdonosok és érdekeltek számára, hogy naprakész információkat kapjanak az erdőgazdálkodási újdonságokról és tervezett tevékenységekről Romániában. Emellett felvilágosítják a megyei és a székelyföldi erdőtulajdonosokat az Európai Unió által megfogalmazott erdőgazdálkodási módosításokról is. Ezek a konferenciák lehetővé teszik a résztvevők számára, hogy megismerjék és megértsék az aktuális környezetvédelmi és erdőgazdálkodási politikákat, valamint lehetőséget teremtenek a tapasztalatok és információk cseréjére. Ennek eredményeként az erdőgazdálkodók képessé válnak az új irányelvek és előírások alkalmazására, ami hozzájárul az erdők fenntartható kezeléséhez és védelméhez, valamint az erdőgazdaságok hatékonyabb működéséhez.

A program végrehajtása és az eredmények alapján számos pozitív hatás várható Hargita megyében:

1. **Tudásbővítés és stratégiai tervezés:** A program során szerzett információk és értékelések segítenek a szakértőknek stratégiai irányokat kidolgozni a

rendelkezésre álló megújuló erőforrások hatékonyabb felhasználására és a klímaváltozáshoz való alkalmazkodásra.

2. **Erdőgazdálkodás fejlesztése:** Az intézkedések maximalizálják az erdők klímaváltozással szembeni ellenálló képességét és fenntartják biomassza termelési potenciáljukat, hozzájárulva az erdőgazdaságok stabilitásához és a biodiverzitás megőrzéséhez.

3. **Tájékoztatás és közösségi részvétel:** Az események és a csemeteültetési program révén a közösségek és érdekeltek széles körét tájékoztatják és bevonják az erdőgazdálkodás fontosságába és fenntartható kezelésébe.

4. **Környezettudatosság növelése:** A fiatalok bevonása az erdőgazdálkodásba és a fenntartható vadgazdálkodásba segít a jövő generációk környezettudatosságának növelésében és a szemléletváltás elősegítésében.

5. **Rendszeres tájékoztatás és információáramlás:** Az erdőtulajdonosok rendszeres tájékoztatása fontos a pályázati lehetőségekről és nemzeti programokról, ami segíti őket az erdőgazdálkodás hatékonyabb kezelésében és a fejlődésben.

Ezen eredmények és tevékenységek révén a program hozzájárulhat Hargita megye erdőgazdálkodásának és természeti erőforrásainak fenntartható fejlődéséhez, valamint az erdők klímaváltozáshoz való alkalmazkodásához.

4. Javaslatok

Az erdőgazdálkodás és fenntarthatóság terén való előrehaladás érdekében számos további lépés szükséges.

Elsőként folytatni kell a kutatásokat és adatgyűjtést, hogy még részletesebb és aktuálisabb információkkal rendelkezünk az erdők állapotáról és potenciáljáról.

Emellett szervezni kell további szakmai továbbképzéseket és workshopokat az erdőgazdálkodás terén dolgozó szakemberek és érdeklődők számára. Fontos folytatni az oktatási programokat és kezdeményezéseket a környezettudatosság és fenntarthatóság terén, különösen a fiatalok körében, hogy minél szélesebb körben terjesszük az ökológiai tudatosságot és felelős erdőgazdálkodást.

A közösségi részvétel és kezdeményezések támogatása kulcsfontosságú az erdővédelem és fenntartható erdőgazdálkodás terén végzett tevékenységek sikeréhez. Továbbá, folytatni kell és továbbfejleszteni az információáramlást a közösségek felé, hogy az erdőtulajdonosok és érdekeltek naprakész információkkal rendelkezzenek a helyi kezdeményezésekről, pályázati lehetőségekről és nemzeti programokról. Fontos építeni és erősíteni a kapcsolatokat más szakmai szervezetekkel, intézményekkel és kormányzati szervekkel annak érdekében, hogy közösen dolgozzunk az erdők megóvásáért és fenntartható használatáért. Ezen túlmenően, javasolt lehetőségeket teremteni az önkéntes tevékenységek és közösségi részvétel ösztönzésére az erdővédelem területén. Fontos, hogy a társadalom minden rétege bevonódjon az erdők megőrzésébe és fenntartható használatába. Emellett javasolt lehetőséget biztosítani a helyi közösségeknek és civil szervezeteknek az erdőgazdálkodási projektek és kezdeményezések megvalósítására.

Végül, figyelmet kell fordítani a hosszú távú fenntarthatósági tervek kidolgozására és végrehajtására, hogy biztosítsuk az erdők megóvását és használatát a jövő generációk számára is.

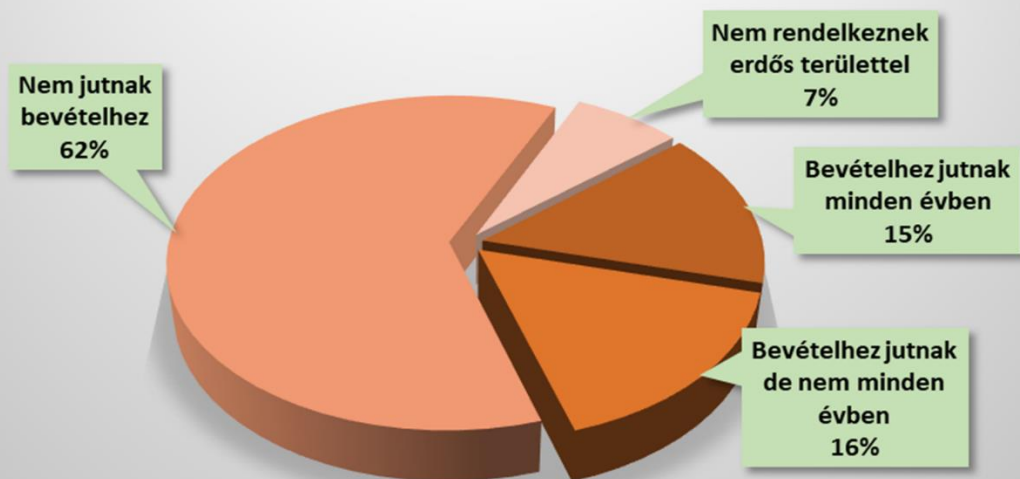
Ebben az összefüggésben fontos, hogy ösztönözzük a közbirtokosságokat, hogy minden rendelkezésre álló lehetőséget kihasználva jussanak bevételhez, különösen az erdei melléktermékek értékesítéséből. A kutatásokból kiderült, hogy ezen a területen számottevő részük nem részesül megfelelő bevételben. Ennek érdekében közös érdekképviselőre van szükség. Láthatjuk azonban, hogy már léptek tettek előre az erdőtulajdonosok minden régiójában.

Emellett kiemelt fontosságú, hogy támogassuk az egyedi közbirtokossági formákat, mind belföldön, mind az Európai Parlamentben. Az ilyen egyedi struktúrák érdekeinek hatékony képviselete lehetővé teszi, hogy hangot adjunk az erdőtulajdonosok szempontjainak, ahogyan azt 2022-ben is tettük az Európai Parlamentben.

Ha sikerül hatékonyan képviselnünk a helyi közösségek érdekeit, akkor előre tudjuk mozdítani a területi visszaszolgáltatásokkal kapcsolatos problémák megoldását. A helyi közösségek és az erdőtulajdonosok érdekeinek hatékony képviselete hozzájárulhat ahhoz, hogy az ilyen vitás kérdéseket hatékonyan és igazságosan rendezzük.

5. Mellékletek

Erdei melléktermékek értékesítéséből származó bevételi lehetőség a Hargita megye közbirtokosságai számára.

Faanyag értékesítési módja a Hargita megyei közbirtokosságok részéről

Brüsszelben elhangzott Közbirtokosságok által megfogalmazott levél:

A közbirtokosságok és egyéb indivizív formáknak a helyzetébe való betekintés, a hegyvidéki közösségek alappillére

A közbirtokosságok a több százéves múltra visszatekintő indivizív forma egyike Romániában, ahol az erdő, legelő, helyenként szántó tulajdonosa, csak használhatja a területet, de nem adhatja el.

Alapvető különbség egy egyéni tulajdonnal szemben (fizikai vagy jogi személy), hogy közösségi érdeket képvisel, egyaránt a tulajdonosok, mint a lakó közösség érdekeit. Ezért a közbirtokosságok többsége különleges figyelmet szentelnek a helyi iskolákra, egyházakra,

kulturális és közösségi életre támogatva minden közösséget célzó tevékenységet. Meg kell jegyezzük, hogy például a mostani energia krízis ellenére, ahol mindennek az ára felment, mi, a közbirtokosságok a fát a közösségnek ugyan azon az áron adjuk, mint az elmúlt években. A

Csíkszéki közbirtokosságok összetett mindennapjaiból 3 fő témát szeretnénk kiemelni:

A Natura 2000 természetvédelmi terület hatása a közösségre. Egyértelműen kijelenthető, hogy a többszáz éves múltra visszatekintő közbirtokosságok életében nagyon fontos szerepet játszik a természeti erőforrásokkal való olyan nemű gazdálkodás, amely fentartható és amelyik generációról generációra továbbadható. Az erőgazdálkodási üzemterveket betartjuk, a kivágott fa helyére 2 éven belül csemetét ültetünk és azt még 5-6 évig ápoljuk, hogy garantált legyen az erdő folytonossága. 2007-es Uniós csatlakozással Románia vállalta Natura 2000-es területek létrehozását, igaz, hogy a szükséges törvényeket mind a mai napig nem sikerült meghozni. A tulajdonosok beleegyezése nélkül hozták létre a Natura 2000-es parkok többségét és bár törvény határozza meg azt, hogy minden megszorítást kompenzáció kellene megelőzőn, ez utóbbi nincs.

Az EU-s finanszírozásnak köszönhetően az üzemtervek hamar elkészülnek, de az állam nem tudja tartani a lépést a szabályozással, így a megszorítások gyorsan érvénybe lépnek. Konkrétan a mi helyzetünkben például, az üzemterv elkészült, sok hibával. Javaslatainkat nem vették figyelembe, az üzemterv még nincs sem általunk aláírva sem jóvá hagyva, de az ellenőrző szervek már bevezették a megszorításokat. Nagyon sok intézkedés logikus, de van nagyon sok túlkapas is, ami működés képtelenné teszi az egyesülési formát (közbirtokosságot).

Az EU-s finanszírozásnak köszönhetően az üzemtervek hamar elkészülnek, de az állam nem tudja tartani a lépést a szabályozással, így a megszorítások gyorsan érvénybe lépnek. Konkrétan a mi helyzetünkben például, az üzemterv elkészült, sok hibával. Javaslatainkat nem vették figyelembe, az üzemterv még nincs sem általunk aláírva sem jóvá hagyva, de az ellenőrző szervek már bevezették a megszorításokat. Nagyon sok intézkedés logikus, de van nagyon sok túlkapas is, ami működés képtelenné teszi az egyesülési formát (közbirtokosságot).

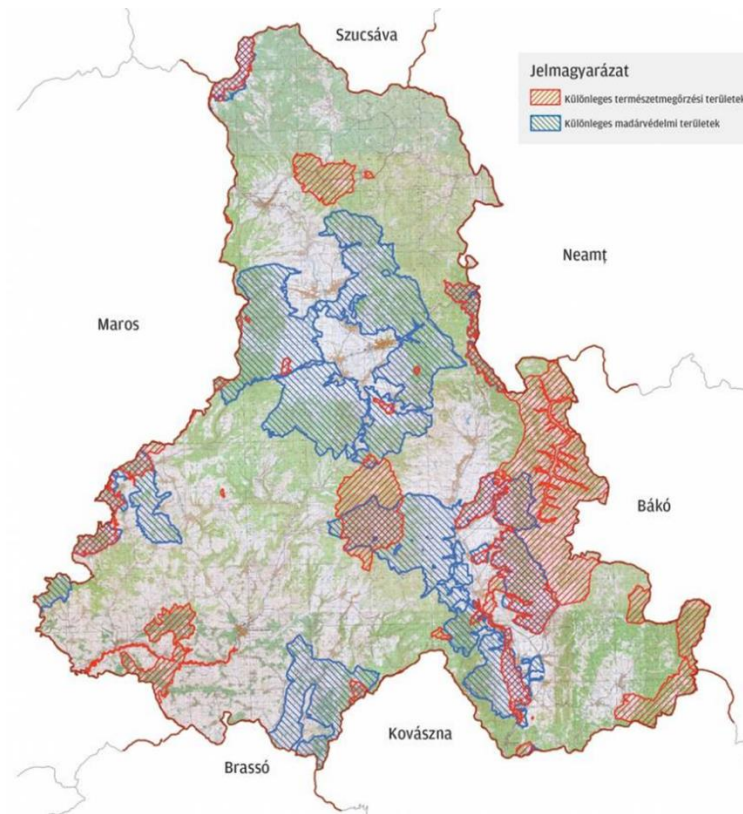
A legelő gazdálkodás állattartó gazda szemszögéből, az Uniós támogatások tükrében. Bár a legelőtestek a közbirtokosság tulajdonában vannak, tulajdon-jogilag a részvényesek tulajdona és

az állatokkal való lefödést vagy az részvényesek, vagy a közbirtokosság a saját állományával kell lefödje. Természetesen a legelőink is Natura 2000 természetvédelmi terület. A megszorítások itt is jelen vannak, hogy egy példával éljünk az üzemtervből, a mocsaras területeken nem szabad legeltetni. A Csíki Havasok hegység nem sziklás hegység, így szinte az összes forrás környéke mocsaras. Ez azt jelenti, hogy a többszázéves ívóhelyeket az állatoknak fel kell hagyjuk? A legelőkre kapunk Uniós támogatást (nem a Natura 2000 miatt hanem APIA), viszont olyan terhet rónak vállalunkra, aminek nincs törvényes alapja. A közbirtokossági egyesület, mint joqi forma nem mehet be a gazda udvarára, hogy leellenőrizze, hogy a gazda betartja az uniós előírásokat vagy nem, mégis több esetben is megtörtént, hogy a gazda a hibájáért kapott egy figyelmeztetést, a közbirtokosság pedig egy nagy pénzbírságot.

A nagy vadak hatása a közösség mindennapjaira. Történelmileg a hegyvidéki közösségeknek a túlélését a fa kereskedés biztosította. Ma a turizmus lenne még azon iparág, amire a hegyvidéki ember támaszkodhatna. Ma Romániában az egyszerű vidéki turizmus meg van fojtva az EUs elvárások és a Román törvénykezés miatt. Oda vagyunk kerülve, hogy az est leszállásával a hegyvidéki zónákban qvaloq nem merünk kimenni az utcára. Ha nem a medve vagy a farkas, akkor a pásztorkutyák támadnak meg, mert az állattartó gazdák a nagyvadak miatt rá vannak kényszerítve, hogy sok kutyát tartsanak. Télen a farkasok, tavasszal a kutyák, nyáron és ősszel főleg a medve jár kell falvainkban, városainkban. Nem értjük, hogy a nagyvad populáció miért van alul becsülve és miért nem lehet egy egészséges vadgazdálkodást végezni vadászati egyesületeken keresztül, mint akár 10 évvel ezelőtt.

Tudatában vagyunk, hogy voltak és helyenként vannak túlkapások úgy a fakitermelésben, mint a nagyvad vadászatában, de Romániában is 2022-t írunk, és sokan vagyunk, akik jó, korrekt gazdálkodást folytatunk. Hiszünk a fentartható jövőben, mert bennünket nem csak a becsület, de az utódainktól kölcsönkapott természet megőrzése is kötelez!

Kérésünk, hogy bennünket is ugyanolyan mércével illessenek, mint bármenny másik területtulajdonost az EU-ban. Köszönjük nagyon szépen!

- ▶ Románia területének 23%-a
- ▶ Hargita megye területének 34%-a
- ▶ Hargita megye 220 000 ha tartozik bele.
- ▶ Amibe bele tartozik 9 madárvédelmi terület
- ▶ Élőhelyvédelmi területekből 19 esik részben vagy egészben Hargita megye területére.
- ▶ Megszorítások az erdőtulajdonosok számára
- ▶ A támogatás hiánya, más EU-s országokkal ellentétbe